

V Praze dne 18. ledna 2016
Čj. OVA: 1524/15

Stanovisko

k

návrhu zákona, kterým se mění trestní zákoník a další související zákony

Zástupce předkladatele představil návrh zákona. Z následné diskuse vyplynuly tyto připomínky komise k návrhu zákona.

Obecně

Část komise souhlasí s názorem předkladatele, že navrhovaný způsob implementace do trestního zákoníku a trestního řádu představuje nejvhodnější řešení. V tomto směru odkazuje zejména na argumentaci předkladatele v důvodové zprávě a dodává, že význam samostatného zákona by byl spíše symbolický, neboť by šlo o zvláštní trestněprávní předpis, rozšířená konfiskace by byla trestní sankcí svého druhu a řízení o jejím uložení trestním řízením svého druhu (rozšířená konfiskace je ve Směrnici 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii /dále „Směrnice“/ pojata jako trestněprávní sankce), většina členských států Evropské unie má rozšířené konfiskace upraveny v trestních zákonících, a pokud některé členské státy Evropské unie mají samostatné zákony upravující tuto problematiku, neupravují jediný institut rozšířených konfiskací, ale komplexně celou oblast zajišťování a konfiskací. Podle tohoto názoru, by v případě úpravy ve zvláštním zákoně mohla být proti téže osobě vedena dvě trestní řízení současně – jedno „klasické“ a jedno svého druhu – a mezi těmito řízeními by bylo třeba „přezajišťovat“ majetek podle účelu („klasické“ propadnutí nebo zabránění, nebo rozšířená konfiskace).

Podle názoru prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph.D. a části členů komise by ta část navrhované právní úpravy, která se týká tzv. rozšířené konfiskace podle čl. 5 Směrnice a souvisejících otázek, měla být přijata ve formě samostatného speciálního trestního zákona (podobně jako u zákona o soudnictví ve věcech mládeže /dále jen „ZSM“/ nebo o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim /dále jen „ZTOPO“/), který s ohledem na Směrnici požadovanou sníženou jistotu důkazního závěru o nabytí konfiskovaného majetku nemá a nemůže mít jen symbolickou povahu, ale naopak jde o zcela zásadní otázku, a to zejména z hlediska zásady materiální pravdy uplatňované v českém trestním řízení, která vyžaduje „zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí“ (§ 2 odst. 5 trestního řádu). Koncepce tzv. rozšířené konfiskace je totiž v rozporu s některými zásadami trestního práva [zde je třeba především upozornit na neurčitý až vágní právní pojem „soud má vzhledem k zjištěným skutečnostem za to“ a velmi „rozvolněný“ vztah mezi skutkem a trestným činem, pro který byl pachatel odsouzen, a rozšířenou konfiskací, a zejména snížený standard dokazování, kde stačí pouhá pravděpodobnost („soud má za to“); dalším velmi důležitým argumentem je postih třetích osob také na základě tohoto sníženého standardu dokazování – viz i čl. 11, čl. 39 Listiny základních práv a svobod]. Uvedená specifika lze v samostatném trestním zákoně zohlednit mnohem lépe než v trestním zákoníku a trestním řádu. Budou-li tzv. rozšířené konfiskace upraveny v trestním zákoníku a trestním řádu, lze prakticky s jistotou předpokládat, že praxe s ohledem na zásady trestního řízení obsažené v § 2 odst. 5 a 6 tr.

řádu nepřijme snížený standard dokazování a bude zde uplatňovat obvyklý standard dokazování v trestním řízení, což povede k tomu, že nebude naplněn obsah a požadavky Směrnice a tzv. rozšířené konfiskace se v praxi nebudou uplatňovat. Nelze souhlasit s názorem předkladatele (zastávaným menší částí komise), že v případě úpravy ve zvláštním zákoně by proti téže osobě mohla být vedena dvě trestní řízení současně – jedno „klasické“ a jedno svého druhu – a mezi těmito řízeními by bylo třeba „přezajišťovat“ majetek podle účelu („klasické“ propadnutí nebo zabránění, nebo rozšířená konfiskace), neboť speciální trestní zákon neznámá samostatné řízení, ale naopak jednotné trestní řízení, ve kterém se stejně jako v ZSM nebo v ZTOPO uplatňují oproti běžnému trestnímu řízení v samostatném zákoně stanovené odchylky, které vylučují použití obecné úpravy v trestním zákoníku nebo v trestním řádu. Proto nepřichází v úvahu ani tzv. přezajišťování. Úprava v trestním zákoníku a v trestním řádu dostatečně nezajišťuje ani následné samostatné řízení po skončení původního řízení o obžalovaném trestném činu (skutku) a s tím souvisejícím „zabránění části majetku pachateli nebo jiné osobě“ (§ 102a trestního zákoníku), které Směrnice požaduje a předpokládá, pokud se toto řízení zejména o nově objeveném majetku bude konat až po skončení tohoto původního řízení. Další argumenty pro úpravu v samostatném zákoně s ohledem na odlišnosti české úpravy propadnutí a zabránění majetku oproti zahraničním úpravám, kde skutečně je úprava ve více státech v obecných trestních předpisech (což ovšem obdobně v některých státech platí i o úpravě obsažené v ZSM nebo v ZTOPO), vyplývají také z dalších níže uvedených konkrétních připomínek.

K § 66 trestního zákoníku

Není vyřešen vztah mezi trestem propadnutí majetku a navrhovaným ochranným opatřením zabránění části majetku podle § 102a trestního zákoníku.

K § 102a trestního zákoníku

Pokud jde o odstavce 1, komise preferuje variantu II z návrhů alternativních znění předložených v průběhu jednání komise předkladatelem, pouze navrhuje slova „soud má vzhledem k zjištěným skutečnostem za to, že určitá část“ nahradit jinou určitější formulací – např. „soud dospěl vzhledem k zjištěným skutečnostem k odůvodněnému závěru (nebo alt. „k důvodnému předpokladu“), že určitá část jeho“, anebo alternativně alespoň za slova „soud má za to, že určitá část“ doplnit slovo „jeho“.

V odstavci 2 se navrhuje do větě za slova „ve vztahu k věci“ doplnit slova „nenáležící pachateli“. Dále se navrhuje do větě za slovo „pokud“ doplnit slova „pachatel věc převedl na jinou osobu, která věděla nebo mohla a měla vědět, že na ni byla převedena z toho důvodu, aby se pachatel vyhnul jejímu zabránění“ a za těmito slovy odstavce 2 ukončit. V důsledku tohoto doplnění ztratí opodstatnění část navazujícího výčtu v písmenech a) až c). Poněvadž jde o zabránění majetku, který nemá přímý vztah k trestnému činu, je třeba doplnit podmínku dobré víry, a tím zajistit ochranu práv třetích osob. Důvodová zpráva by měla být doplněna o příklady, kdy podmínka dobré víry není splněna (např. pokud pachatel věc, kterou převedl na třetí osobu, nadále užívá). Stávající písmena d) a e) se navrhuje vyčlenit do samostatných odstavců za současného upřesnění v tom smyslu, že jde o věc, kterou pachatel převedl do svěrenského fondu, a věc, kterou pachatel nabyl do společného jmění manželů.

S ohledem na změny navrhované u odstavce 2 není třeba doplňovat podmínku dobré víry do odstavce 3, jak navrhuje předkladatel v alternativním znění předloženém v průběhu jednání komise.

K § 8 odst. 2 trestního řádu

U rozšíření oprávnění orgánů činných v trestním řízení ve větě první komise upozorňuje na riziko možného zneužití. Ve větě třetí se navrhuje nahradit slova „V řízení o trestném činu, za který lze uložit“ slovy „V řízení, v němž lze uložit“, a to s ohledem na poněkud volnější vztah mezi trestným činem a ochranným opatřením zabránění části majetku. Dále se navrhuje sjednotit terminologii mezi

větou první („státní zástupce a po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání předseda senátu“) a nově navrhovanou větou třetí („státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu“).

K § 8a odst. 1 trestního řádu

Ve větě první se navrhuje vypustit kategorii osob žijících ve společné domácnosti s osobou, jejíž majetek je zjišťován, neboť tato kategorie je oproti ostatním znevýhodněna tím, že nemá právo odepřít výpověď. Větu druhou se navrhuje formulovat takto: „Osoba činící prohlášení o majetku má právo odepřít výpověď obdobně jako v § 92 odst. a § 100; o tom je třeba tuto osobu poučit.“.

K § 42 odst. 3 trestního řádu

Je-li toto ustanovení novelizováno, měla by novelizace u pojmů jako zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům reflektovat terminologii nového občanského zákoníku. Rozsah tohoto ustanovení by měl být rozšířen tak, aby zahrnoval též právnické osoby.

K § 77b až 81 trestního řádu

Navrhuje se tato ustanovení kompletně přepracovat a zjednodušit. Navržená úprava je příliš komplikovaná (je např. naprosto absurdní, aby v situaci, kdy je třeba rozhodnout o propadnutí věcného důkazu typu šroubováku, kterým bylo provedeno vloupání, bylo nejprve třeba rozhodnout o změně důvodu zajištění z důkazních účelů na nástroj trestné činnosti).

K § 173 odst. 2 trestního řádu

V nově navrhované větě druhé se navrhuje vypustit slova „, ohledně kterých lze podat návrh na jejich zabrání,“, neboť není nejmenší důvod, aby při přerušení trestního stíhání trvalo zajištění pouze u věcí, ohledně kterých lze podat návrh na jejich zabrání, a nikoli též u věcí, které byly zajištěny pro důkazní účely nebo ohledně kterých lze podat návrh na jejich propadnutí.

K § 278 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Navrhuje se ponechat odstavec 3 beze změny a odstavec 2 přeformulovat takto: „Podle tohoto dílu se postupuje také při uznání a výkonu pravomocného rozhodnutí soudu jiného členského státu vydaného v trestním řízení, kterým bylo uloženo zabrání části majetku²⁵⁾.“ a odkaz na poznámku pod čarou č. 25 upravit tak, aby namísto na čl. 2 a 3 Rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV odkazoval na čl. 5 Směrnice. Podle čl. 14 Směrnice totiž došlo k nahrazení mj. čl. 3 Rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV, který je proveden v odstavci 2, a pokud Rámcové rozhodnutí 2006/783/SVV v čl. 2 písm. d) bodu iii) odkazovalo na čl. 3 odst. 1 a 2 Rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV, považuje se nyní tento odkaz za odkaz na Směrnici.

doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.
předseda komise

V Praze dne 29. února 2016
Čj. OVA : 1524/15

Stanovisko

k
návrhu zákona, kterým se mění trestní zákoník a další související zákony

Obecně k předkládanému materiálu

Jde v podstatě o třetí projednání návrhu zákona před pracovní komisí LRV pro trestní právo, nyní byl projednáván značně pozměněný materiál oproti původnímu návrhu, který byl nadvakrát projednán před touto komisí.

Zástupci předkladatele představili návrh zákona a hlavní změny oproti původnímu návrhu. Předseda pracovní komise LRV pro trestní právo zkonstatoval základní odchylky oproti předchozímu materiálu, jakož i vyhovění vzneseným výtkám při projednání předchozího návrhu.

Z navazující diskuse vyplynuly následující připomínky komise.

Zástupci předkladatele podle pracovní komise významně změnili původní návrh zákona, v zásadě vyhověli výhradám pracovní komise, jde-li o úpravu těchto ustanovení měnících tr. zákoník: § 98 odst. 3 (vztah propadnutí majetku k jeho zabránění podle § 102a), v zásadě i § 102a; resp. tr. řád: § 7-8, sjednocení terminologie s ohledem na rekodifikaci civilního práva (zejm. zavedení pojmu omezená svéprávnost – např. § 33, 34 a další, zavedení pojmu opatrovník – např. § 34), přepracování zajištění - § 77b a násl, § 173 odst. 2; resp. ZMJS v § 278.

Nebyla však vyřešena koncepční výtka části pracovní komise pro trestní právo, že navrhované změny, je-li skutečně zapotřebí takto radikálně zasahovat do pravidel trestního procesu, měly být soustředěny do samostatného zákona. Předně navrhovaná rozšířená konfiskace majetku není ani trestem ani ochranným opatřením ve smyslu dosavadního členění trestněprávních sankcí, ale jakýmsi třetím typem sankce, navíc je vázána na zcela jiné předpoklady (na odsouzení pachatele za trestný čin, nikoli na spáchání určitého skutku majícího znaky trestného činu nebo činu jinak trestného). Konečně nemají ani platit standardní trestněprocesní pravidla se všemi dosud uznávanými zásadami, především má být prolomena zásada materiální pravdy, oficiality a vyhledávací, má být dokonce do značné míry tzv. otočeno důkazní břemeno, pro uložení sankce má postačovat pouze vyšší pravděpodobnost, vlastně tak osoba, již sankce bude hrozit, bude muset vyvracet, že tomu tak není, že majetek nabyla legálně, že výnosem z trestné činnosti není. Na tuto koncepční záležitost mají i nadále členové pracovní komise LRV pro trestní právo různé názory, část členů se kloní k verzi předložené zástupci navrhovatele, část k samostatnému zákonu.

Pracovní komise upozorňuje na neprovázanost dvou současně předkládaných návrhů zákonů (oba shodně projednávány též den jako body 3 a 4, jde o nyní připomínkový návrh č.j. 2843/2015-LRV a dále o návrh č.j. 3374/2016-LRV). Předně jde o dvojí návrh na změnu ustanovení **§ 14**

odst. 2 písm. c) ZMJS (část osmá, bod 1. tohoto návrhu zákona), která je obsažena v obou materiálech (podle dohody při projednání v rámci pracovní komise pro trestní právo by měl návrh úpravy zůstat jen v návrhu č.j. 2843/2015-LRV, zatímco v návrhu č.j. 3374/2016-LRV by ustanovení mělo být vypuštěno). Dále určitou neprovázanost lze spatřovat ve změně znění **§ 46 ZSM** (část čtvrtá, bod 10.), jehož změna v různých směrech je navrhována v obou materiálech.

Uvedenou disproporci navrhuje pracovní komise odstranit.

K pojmu opatrovník

Navrhovaný termín s ohledem na rekonstrukci civilního práva má na řadě míst nahradit termín „zákonný zástupce“, byť pro osoby mladší 18 let je ponechán.

Termín opatrovník navrhujeme zvážit doplnění tohoto pojmu (ať již zcela na místo pojmu zákoný zástupce, anebo vedle tohoto pojmu) i do dalších ustanovení, kde se doposud vystačilo s termínem „zákoný zástupce“, který ale do značné míry byl nahrazen termínem opatrovník:

- § 30 odst. 1, § 37 odst. 1, § 51b, § 55 odst. 1 písm. c), § 65 odst. 1, § 130 odst. 2, 3, § 143 odst. 1, § 144 odst. 3, § 158 odst. 5, § 198 odst. 2, § 215 odst. 1, § 233 odst. 1, § 248 odst. 2, § 250 odst. 3, § 265e odst. 2, § 280 odst. 4 tr. řádu,
- § 9 odst. 4 písm. f) ZMJS,
- příp. i dalších zákonů.

Dále je na místě zvážit, nakolik je vhodné v jednom a toméž ustanovení § 34 tr. řádu (v navrhovaném znění) užívat též pojem ve dvou smyslech – jednak v odstavci 1 jako tzv. hmotněprávního opatrovníka ustanoveného civilním soudem podle ZŘS, v odstavci 2 jako klasického procesního opatrovníka ustanoveného jen pro účely daného trestního řízení orgány činnými v trestním řízení. Zvláště pak poněkud nesrozumitelně působí první věta § 34 odst. 2, v níž je pojem opatrovníka použit dvakrát v různém smyslu („opatrovník nemůže vykonávat ... ustanoví obviněnému ... opatrovníka“).

K § 7a odst. 4

Navrhujeme zvážit formulaci „předvolat k podání ústní výpovědi“, která je velmi neobvyklá, je otázkou, proč je uvedeno „ústní“, běžně vyslychaná osoba hovoří ústy, může ale jít též o zdravotně postiženého - hluchoněmého, který se bude dorozumívat znakovým jazykem či písemně výpověď, přičemž i to se považuje za výslech. Navrhujeme standardní formulaci – „předvolat k výslechu nebo vyzvat k podání vysvětlení“. Je otázkou, nakolik při formulaci věty před i za středníkem bude možno vůči takové osobě užit i prvky donucení – předvedení a pořádkovou pokutu, zda by to výslovně (alespoň prostřednictvím odkazu) nemělo být řešeno.

K § 77b odst. 3

Navrhuje se změnit formulaci v druhé větě v části za středníkem, aby bylo zřejmé, že v případě vyslovení propadnutí věci či jejího zabránění se nerozhoduje o změně důvodů zajištění.

doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.
předseda komise